

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 CESSIÓ DE L'ANTIC CONVENT DE SANTA CLARA

Aquest document, del 5 de març del 1937, confiscat i tramès a Salamanca, és l'acord del Consell Municipal de Manresa, pel qual se cedeix l'antic convent de Santa Clara al Comitè de Serveis Correccionals de Catalunya, acomplint així l'orde del 3 de febrer del 1937 del conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

2 OCUPACIÓ DE L'EDIFICI DE L'ANTIGA PRESÓ DE MANRESA

Ofici del juliol del 1937, del director del Preventori de Manresa, adreçat al president dels Serveis Correccionals de Catalunya, en què deixa constància que s'ha fet càrec de l'edifici de l'antiga presó de Manresa, complimentant l'orde del jutge instructor.

1

CONSELL MUNICIPAL DE MANRESA PRESIDÈNCIA

Vista l'Oràre del Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, datat tres de febrer propressat, per la qual s'habilita per a Preventori Correccional de Manresa, l'edifici conegut per l'antic Convent de Santa Clara, el qual edifici resta apropiat per l'esmentada Conselleria, a disposició de l'obra i sota la jurisdicció del Comitè de Serveis Correccionals de Catalunya, sens perjudici de l'accord més pel Consell Municipal, en sessió celebrada el dia 6 del mateix mes, vinent a donar possessió, en la representació que ostenta, del Consell Municipal, del dit edifici al Comitè de Serveis Correccional, i a la primera sessió que celebri el ple del Consell Municipal, se'n donarà compte.

Manresa, 5 de març del 1937.

L'Alcalde-President,

2

PRISION DE PARTIDO DE MANRESA

SEFACTADA

Núm. 295

S'ha rebut un ofici del jutge instructor de Manresa ordenant que feu càrec de l'edifici antic Presó de Manresa. Hi avançem cumplimentat l'orde, vos ho comunicarem pels seus efectes.

Tisques molts anys.
Manresa 17 de juliol del 1937.

El Director.

P.A.
R. Rodona

Reg. 54/2
p/83

Quintada President dels Serveis Correccional
de Catalunya.

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE GUERRA (1936-1939)

La presó de Manresa

Entre la documentació trobada a Salamanca sobresurt la relativa a la presó –Preventori– d'aquesta ciutat. Al règim franquista li interessava identificar qualsevol persona que hi hagués tingut quelcom a veure, especialment els càrrecs de més o menys responsabilitat, per tal d'aplicar-li el càstig corresponent.

El juliol del 1936, davant l'evidència dels primers assassinats a Manresa, després del fracàs del cop d'estat militar, l'Ajuntament –desbordat per la situació revolucionària– va intentar prendre algunes mesures de protecció per tal d'atenuar els efectes de la violència que s'havia desfermat. Així, segons explica l'alcalde Francesc Marçet en les seves Memòries: “es va procedir a la detenció d'alguns elements la vida dels quals perillava, de manera que així estarien més segurs a la presó que en llibertat. La primera nit vam evacuar de la presó uns quants detinguts, entre ells dos capellans, que d'aquesta manera salvaren les vides. Però l'endemà l'Ajuntament va perdre el control de la presó i no vam poder continuar el nostre projecte”.

En efecte, el control de la presó passà al Comitè Antifeixista i, alhora, a mans de grups extremistes. Així, a vegades s'ordenava al seu director que “alliberés” determinat pres i quan aquest sortia al carrer es podia trobar un grup d'homes armats que l'esperaven, se l'enduien en un vehicle i posteriorment l'assassinaven.

Aquests fets, com s'ha dit, es concentraren sobretot en les primeres setmanes de guerra, i anaren minvant a mesura que les autoritats republicanes recuperaven progressivament el control de la situació arreu del

país, fins al moment de la desbandada final, quan es tornaren a generar casos de violència.

A més dels delinqüents comuns, una bona part de la gent empresonada ho era per motius polítics i/o ideològics. Normalment, es tractava de persones, a voltes benestants, sospitoses de ser enemigues de la República o bé acusades de tenir actituds derrotistes a la rereguarda, com ara escoltar emissores de ràdio franquistes i divulgar la seva propaganda.

D'altra banda, la precarietat de mitjans i les dificultats de finançament –en una conjuntura de guerra– eren ben notòries en el Preventori de Manresa, com evidencien diversos documents trobats a Salamanca. Així, per exemple, en un, datat el mes d'octubre del 1937, hi consta l'autorització segons la qual el director del Preventori pot fer reparar la instal·lació elèctrica de l'establiment, situat al convent de Santa Clara, malmenada a causa de la humitat. Els diners per pagar la reparació s'havien obtingut mitjançant “la venda de desferres que existien a l'edifici apropiat per a Serveis Correccional, conegut per Santa Clara”.

Les condicions de vida de la població reclusa eren molt difícils. De fet, les dificultats d'alimentació per a la població en general augmentaven a mesura que avançava la guerra. A la pràctica, hi havia una gran inflació, atesa la greua manca de productes de primera necessitat i l'existència d'un mercat negre. No ens ha d'estranyar, doncs, que una de les principals vies per obtenir aliments per a la presó fos el conreu dels horts de Santa Clara, treball que feien els mateixos presos.

L'odissea de l'impressor manresà Ramon Torra i Pujol

PAPERÍ DE PERE 11, 22, PRAL.

amic Prat:

El company Claret t'assabentarà d'una qüestió que com comprendràs m'interessa d'una manera de no dir. Potser els amics Claret i Martí (*) podrien ajudar-nos. Si et fos possible, t'agrairé que hi parlessis. Per la teva banda, ja sé que faràs i m'orientaràs fins on et serà possible. Gràcies per endavant.

Cordialment seu

Manresa 20-10-1938.

Entremig de tants papers confiscats per les tropes franquistes i traslladats a Salamanca, van aparèixer els documents que reproduim en aquesta pàgina i que foren requisits a Barcelona conjuntament amb la documentació de la Generalitat.

Els documents daten del mes d'octubre del 1938, quan Josep Torra i Pujol (que havia estat regidor per Acció Catalana de l'Ajuntament de Manresa el 1936) escriu al també manresà Vicenç Prat i Brunet i li demana que intercedeixi en favor de l'alliberament del seu germà Ramon, empresonat en aquells moments tan incerts.

En aquesta època Vicenç Prat –tal com es pot veure en un dels documents reproduïts– treballava als Serveis Correccional i Readaptació de la Generalitat de Catalunya, com a secretari particular del director general. Per tant, podia tenir una certa influència en temes penitenciaris.

Vicenç Prat i Brunet fou un càustic i singular intel·lectual i escriptor manresà, militant també d'Acció Catalana i regidor de Cultura de l'Ajuntament de Manresa el 1934. Dins la seva obra destaca sobretot *Un Llibre Verd*, a més de les seves *Memòries*, on aporta un molt interessant testimoniatge de la nit del 6 d'octubre del 1934.

La carta de Josep Torra al seu amic i company de partit, Vicenç Prat, diu:

"Amic Prat: El company Farrés t'assabentarà d'una qüestió que com comprendràs m'interessa d'una manera de no dir. Potser els amics Claret i Martí (*) podrien ajudar-nos. Si et fos possible, t'agrairé que hi parlessis. Per la teva banda, ja sé que faràs i m'orientaràs fins on et serà possible. Gràcies per endavant.

Cordialment seu,

Josep Torra.

Manresa, 20-10-1938"

(*) En dir "els amics Claret i Martí", Josep Torra es refereix als bagencs Joan Baptista Claret i Llobet –que havia estat secretari general de la delegació a Manresa de la Unió Socialista de Catalunya– i Josep Martí i Farreras, president d'Acció Catalana a Manresa, regidor durant uns mesos de l'Ajuntament manresà i director durant l'època de la guerra del diari *El Dia*

El Secretari particular
Director General de Serveis Correccional
de la Generalitat de Catalunya
Saluda

Vicenç Prat i Brunet
aprofita questa avinentesa per a oferir-vos el testimoniage de la seva consideració més distingida.
Barcelona, d del 193

amic torra i Prat
S'tingut a Manresa el
dia 18 d'Octubre
a la tarda,
Està malalt buigant-se

nº 41

En una nota adjunta a la carta de Josep Torra, probablement escrita per Vicenç Prat, que també reproduim, podem llegir: "Ramon Torra i Pujol. Detingut a Manresa el dia 18 d'octubre a la tarda. Està malalt. Bronquitis crònica." Tanmateix, Vicenç Prat no va poder fer res per treure Ramon Torra de la presó, malgrat el seu estat de salut precari.

Ramon Torra i Pujol, nascut el 1887, era propietari de la impremta de Sant Josep. Fou president de l'Orfeó Manresà del

1921 al 1929 i del 1930 al 1935 i simpatitzava amb la Lliga Catalana. L'octubre del 1938, el SIM (Servicio de Investigación Militar) l'anà a detenir a la seva llibreria i se l'endugué pres. El Dr. Antoni Esteve, que era molt amic seu, va presenciar la detenció i n'informà la família. A partir d'aleshores es feren nombroses gestions per conèixer-ne el parador, però sense cap resultat positiu. Ramon Torra fou traslladat primer al castell de Cardona i després a una txeca de Barcelona. Quan els tropes franquistes s'apropaven a la capital fou conduit, amb molts altres presos, en direcció a França. Va estar uns dies tancat al santuari de Santa Maria del Coll. Quan els feren abandonar el santuari per prosseguir el camí cap a la frontera es va anar endarrerint expressament, amb un petit grup d'amics del Bages, fins que va aconseguir amagar-se. Finalment va poder tornar a casa seva el 13 de febrer del 1939.

La causa de la seva detenció era ben fútil: un agent del SIM, que es feia passar per un militar que organitzava una Cinquena Columna franquista, va demanar qui podia facilitar determinats utensilis i algú li va comentar que segurament Ramon Torra tenia tinta simpàtica, cosa que no era certa. Tanmateix, no li van fer mai cap interrogatori ni el van acusar mai de res. Segons recorda Josep Benet, el SIM "va detenir nombroses persones, moltes de les quals era absurd acusar d'actuar al servei del franquisme". Tot aquest llarg procés de detenció, emprisonament i angoixa viscut aquells darrers mesos de la guerra van influir negativament en la salut de Ramon Torra, que va morir l'any 1946, als 59 anys d'edat.

PROPER CAPÍTOL: Confiscacions i col·lectivitzacions. Un dels fets més definidors d'aquella època revolucionària foren les confiscacions i col·lectivitzacions. Analitzarem documents que ens informen d'algunes de les que es van fer al Bages.